

Cauza C-358/24

Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție

Data depunerii:

16 mai 2024

Instanța de trimitere:

Grondwettelijk Hof (Belgia)

Data deciziei de trimitere:

25 aprilie 2024

Reclamante:

Varo Energy Belgium nv

EG Retail (Belgium) bv

Gilops Group nv

Van Raak Trading nv

Kuwait Petroleum (Belgium) nv

Pârât:

Ministerraad (Eerste Minister)

Obiectul procedurii principale

Patru acțiuni care vizează anularea Legii din 16 decembrie 2022 de stabilire a unei contribuții de solidaritate temporare din partea sectorului petrolier, adoptată în vederea punerii în aplicare a Regulamentului (UE) 2022/1854 al Consiliului din 6 octombrie 2022 privind o intervenție de urgență pentru abordarea problemei prețurilor ridicate la energie

Obiectul și temeiul juridic al cererii de decizie preliminară

Validitatea dispozițiilor Regulamentului (UE) 2022/1854 care privesc contribuția de solidaritate temporară și compatibilitatea Legii din 16 decembrie 2022 cu dispozițiile dreptului primar al Uniunii și cu principiile generale

Întrebările preliminare

1. Dispozițiile Regulamentului (UE) 2022/1854 al Consiliului din 6 octombrie 2022 „privind o intervenție de urgență pentru abordarea problemei prețurilor ridicate la energie” care se referă la contribuția de solidaritate temporară sunt valabile în măsura în care aceste dispoziții au fost adoptate în temeiul articolului 122 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene?

2. În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare preliminară, articolul 14 din Regulamentul (UE) 2022/1854 menționat anterior trebuie interpretat în sensul că o contribuție precum cea introdusă prin Legea din 16 decembrie 2022 „de stabilire a unei contribuții de solidaritate temporare din partea sectorului petrolier” constituie o „măsură națională echivalentă”?

3. În cazul unui răspuns afirmativ la prima și a doua întrebare preliminară, articolul 14 din Regulamentul (UE) 2022/1854 menționat anterior, în interpretarea menționată la a doua întrebare, încalcă articolele 20 și 21 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, în măsura în care acesta permite adoptarea unei măsuri naționale care se aplică atât societăților petroliere înregistrate care sunt active în sectoarele țiteiului și rafinăriilor, cât și societăților petroliere înregistrate care sunt active în sectorul distribuției și în măsura în care acesta permite adoptarea unei măsuri naționale care se aplică societăților petroliere înregistrate care au fost desemnate în anul 2022 drept participant primar pentru produse diesel, de motorină și de benzină, în condițiile în care această măsură nu se aplică societăților petroliere înregistrate care nu au fost desemnate în anul 2022 drept participant primar pentru produse diesel, de motorină și de benzină și nici participanților primari pentru alte categorii de produse, precum petrol lampant și kerosen, sau societăților care sunt active în sectorul cărbunelui și al gazelor naturale?

4. Articolul 30 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene trebuie interpretat în sensul că o măsură precum cea inclusă în Legea din 16 decembrie 2022, menționată anterior, impusă societăților petroliere înregistrate care au fost desemnate în anul 2022 drept participant primar pentru produse diesel, de motorină și de benzină, reprezintă o taxă interzisă cu efect echivalent taxelor vamale?

5. Articolul 110 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene trebuie interpretat în sensul că o măsură precum cea inclusă în Legea din 16 decembrie 2022, menționată anterior, impusă societăților petroliere înregistrate care au fost

desemnate în anul 2022 drept participant primar pentru produse diesel, de motorină și de benzină, reprezintă un impozit intern discriminator?

6. Articolele 107 alineatul (1) și 108 alineatul (3) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene trebuie interpretate în sensul că o măsură precum cea inclusă în Legea din 16 decembrie 2022 reprezintă un ajutor de stat nou care trebuia să fie notificat Comisiei Europene?

7. În cazul unui răspuns afirmativ la prima și a doua întrebare preliminară, articolul 14 din Regulamentul (UE) 2022/1854, în interpretarea menționată la a doua întrebare, încalcă articolele 15, 16 și 17 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și articolele 49 și 56 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în măsura în care acesta permite ca valoarea contribuției de solidaritate temporare, astfel cum a fost introdusă prin Legea din 16 decembrie 2022, menționată anterior, să fie stabilită pentru societățile petroliere înregistrate care au fost desemnate în anul 2022 drept participant primar pentru produse diesel, de motorină și de benzină la 7,8 euro per metru cub de produse eliberate pentru consum între 1 ianuarie 2022 și 31 decembrie 2023, fără să fie prevăzut un mecanism de regularizare care să permită rambursarea contribuțiilor plătite în plus față de valoarea calculată conform Regulamentului (UE) 2022/1854?

8. În cazul unui răspuns afirmativ la prima și a doua întrebare preliminară, articolul 14 din Regulamentul (UE) 2022/1854, în interpretarea menționată la a doua întrebare, și articolul 15 din același Regulament încalcă principiul general al securității juridice și al neretroactivității legilor, prin faptul că acestea permit ca valoarea contribuției de solidaritate temporare, astfel cum a fost introdusă prin Legea din 16 decembrie 2022, menționată anterior, să fie calculată, pentru societățile petroliere înregistrate care au fost desemnate în anul 2022 drept participant primar pentru produse diesel, de motorină și de benzină, pe baza produselor eliberate pentru consum între 1 ianuarie 2022 și 31 decembrie 2023, în condițiile în care acest Regulament și această Lege au intrat în vigoare abia la 8 octombrie 2022, respectiv la 22 decembrie 2022?

9. În cazul în care Grondwettelijk Hof (Curtea Constituțională, Belgia), pe baza răspunsurilor la întrebările preliminare redade mai sus, ar ajunge la concluzia că Legea din 16 decembrie 2022, menționată anterior, care transpune Regulamentul (UE) 2022/1854, încalcă una sau mai multe dintre obligațiile care decurg din dispozițiile menționate în aceste întrebări, aceasta ar putea menține în mod definitiv efectele Legii din 16 decembrie 2022, menționată anterior, pentru a evita dificultățile bugetare la care ar conduce o anulare nemodulată și pentru a se asigura că obiectivul contribuției de solidaritate menționat în Regulamentul (UE) 2022/1854 poate fi realizat?

Dispoziții de drept internațional și de drept al Uniunii invocate

Articolul 1 al Primului Protocol Adițional la Convenția europeană a drepturilor omului

Articolele 28, 30, 49 și 56, articolul 107 alineatul (1), articolul 108 alineatul (3), articolul 110 alineatele (1) și (2), articolele 113 și 115, articolul 122 alineatul (1), articolul 288 TFUE

Articolele 15, 16, 17, 20 și 21 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

Regulamentul (UE) 2022/1854 al Consiliului din 6 octombrie 2022 privind o intervenție de urgență pentru abordarea problemei prețurilor ridicate la energie, mai exact articolele 14, 15 și 16 și considerentele (50)-(54)

Comunicarea Comisiei privind asigurarea respectării normelor în materie de ajutoare de stat de către instanțele naționale (JO 2021, C 305, p. 1)

Jurisprudența Curții EDO invocată

Hotărârea din 11 decembrie 2018, Lekić împotriva Sloveniei, ECLI:CE:ECHR:2018:1211JUD003648007, §§ 94-95, și Hotărârea din 7 iunie 2012, Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei, ECLI:CE:ECHR:2012:0607JUD003843309, §§ 187-188

Jurisprudența Uniunii invocată

Hotărârea din 26 aprilie 2018, ANGED (C-233/16); Hotărârea din 3 martie 2020, Vodafone Magyarország (C-75/18); Hotărârea din 13 noiembrie 2018, Čepelnik (C-33/17); Hotărârea din 22 ianuarie 2013, Sky Österreich GmbH (C-283/11); Hotărârea din 4 mai 2016, Pillbox 38 (C-477/14); Hotărârea din 6 decembrie 2018, FENS (C-305/17); Hotărârea din 2 octombrie 2014, Orgacom (C-254/13, punctul 28); Hotărârea din 20 septembrie 2000, Michailidis (C-441/98 și C-442/98); Hotărârea din 18 iulie 2013, P Oy (C-6/12); Hotărârea din 10 iunie 2010, Fallimento Traghetti del Mediterraneo (C-140/09); Hotărârea din 4 iunie 2015, Kernkraftwerke Lippe-Ems (C-5/14); Hotărârea din 8 septembrie 2010, Winner Wetten (C-409/06), și Hotărârea din 28 februarie 2012, Inter-Environnement Wallonie și Terre wallonne (C-41/11)

Dispoziții naționale invocate

Constituția

Articolele 10 și 11, în care este prevăzut principiul egalității, respectiv interdicția discriminării.

Articolul 16 referitor la dreptul proprietății

Articolul 170 referitor la competența fiscală a legiuitorului federal

Articolul 172 referitor la egalitatea de tratament în ceea ce privește impozitele și interdicția scutirii de la plata impozitului sau a reducerii acestuia fără un temei juridic

Legea din 16 decembrie 2022 de stabilire a unei contribuții de solidaritate temporare din partea sectorului petrolier, care vizează punerea în aplicare parțială a Regulamentului 2022/1854 (denumită în continuare „Legea”)

Codul dreptului economic, articolul II.3

Legea din 22 decembrie 2009 privind regimul general al accizelor, articolul 6, § 2

Decretul regal din 5 februarie 2019 de stabilire a măsurilor de aprovizionare cu țiței și produse din țiței la nivel internațional și național

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii principale

- 1 La 16 decembrie 2022, a fost adoptată Legea de stabilire a unei contribuții de solidaritate temporare din partea sectorului petrolier (denumită în continuare „Legea”), pentru punerea în aplicare parțială a Regulamentului 2022/1854. Legea are drept obiectiv obligarea întreprinderilor din domeniul energiei care au beneficiat de profituri excedentare în urma crizei energetice la plata unei contribuții de solidaritate temporare, în vederea finanțării unor măsuri de sprijin pentru gospodăriile și întreprinderile care suferă consecințele crizei.
- 2 Cele patru reclamante sunt societăți petroliere înregistrate care în anul 2022 au fost desemnate de autoritățile publice drept așa-zis participant primar pentru produse diesel, de motorină și de benzină și care trebuie să plătească contribuția de solidaritate în temeiul Legii (denumite în continuare împreună „reclamantele”). Ele au formulat la Grondwettelijk Hof (Curtea Constituțională, Belgia) o acțiune care vizează anularea Legii și invocă, în acest scop, mai multe motive care în mare măsură se suprapun.

Principalele argumente ale părților din litigiul principal

- 3 În ceea ce privește prima întrebare, reclamantele susțin că Legea încalcă articolele 10, 11 și 172 din Constituție coroborate cu Regulamentul 2022/1854.
- 4 Această lege nu are un temei juridic valabil, deoarece se bazează pe Regulamentul 2022/1854, care a fost adoptat în temeiul articolului 122 alineatul (1) TFUE. Acel articol autorizează Consiliul să adopte măsuri corespunzătoare situației economice. Cu toate acestea, contribuția de solidaritate temporară întemeiată pe Regulamentul 2022/1854 servește la reducerea profiturilor excedentare din cadrul sectorului petrolier și la redistribuirea acestora. Prin urmare, această măsură trebuie considerată drept impozit direct și ar fi trebuit să fie întemeiată pe articolul 115 TFUE.

- 5 Ministerraad (Consiliul de miniștri, Belgia) obiectează că dacă Regulamentul 2022/1854 ar fi invalid, Legea încă are temeii juridic în ordinea juridică internă. Contribuția de solidaritate este, de altfel, un impozit care intră în competența fiscală a statului. De asemenea, articolul 122 alineatul (1) TFUE oferă o bază mai specifică pentru armonizarea fiscală decât articolul general 115 TFUE și reprezintă astfel, în orice caz, un temeii juridic valabil.
- 6 În ceea ce privește a doua întrebare, în opinia reclamantelor, contribuția de solidaritate nu poate fi considerată drept o „măsură națională echivalentă” în conformitate cu articolul 14 alineatul (2) din Regulamentul 2022/1854, întrucât valoarea acesteia trebuie să se bazeze pe profiturile excedentare care au fost efectiv realizate. Această situație nu se regăsește în speță, având în vedere că există o prezumție irefutabilă că întreprinderile au obținut profituri excedentare, iar impozitul este în orice caz datorat.
- 7 Contribuția este calculată pe baza cantității de produse petroliere care sunt prelucrate sau sunt eliberate pentru consum, iar nu pe baza profitului obținut. Astfel, măsura nu îndeplinește condițiile Regulamentului, întrucât ea nu urmărește același obiectiv (nu vizează profiturile excedentare) și are alt domeniu de aplicare personal, o altă modalitate de calcul și un alt tarif aplicabil.
- 8 Potrivit Ministerraad (Consiliul de miniștri, Belgia), argumentele reclamantelor sunt inadmisibile și, în orice caz, neîntemeiate. Legiuitorul Uniunii a oferit o marjă de apreciere în materie de politici pentru a introduce o reglementare națională proprie.
- 9 În ceea ce privește a treia întrebare, reclamantele susțin că Legea încalcă articolele 10, 11 și 172 din Constituție coroborate sau nu cu Regulamentul 2022/1854. Ea creează discriminare prin faptul că domeniul de aplicare al Legii se limitează la societățile petroliere înregistrate din sectorul de rafinare și consideră societăți petroliere înregistrate pe cele care în 2022 au fost desemnate de autoritățile belgiene drept participanți primari pentru produse diesel, de motorină și de benzină. În mod eronat, nu sunt incluse și întreprinderile din sectoarele gazului natural și al cărbunelui care sunt totuși menționate în Regulamentul 2022/1854. De asemenea, comercianții cu produse din țiței sunt tratați de legea menționată la fel ca întreprinderile care sunt active în extracție, exploatare și rafinare. Cu toate acestea, Regulamentul nu vizează acești comercianți. Prin urmare, această delimitare este incompatibilă cu principiul egalității.
- 10 Ministerraad (Consiliul de miniștri, Belgia) afirmă că sectoarele cărbunelui și gazelor naturale au putut fi excluse deoarece în Belgia nu (mai) sunt extrase cărbune și gaze naturale. Reclamantele au răspuns că în Belgia nu se extrage nici țiței.
- 11 În ceea ce privește a patra întrebare, reclamantele susțin că Legea încalcă articolele 10, 11 și 172 din Constituție coroborate sau nu cu articolul 30 TFUE și cu Regulamentul 2022/1854. Impozitul forfetar întemeiat pe această lege, calculat

pe baza volumului de produse petroliere importate, constă într-o taxă cu efect echivalent taxelor vamale la import, interzisă în temeiul articolului 30 TFUE. Contribuția de solidaritate temporară este o sarcină pecuniară care, în contextul traversării unei frontiere, este impusă de Belgia în mod unilateral pentru țiței, un bun în sensul dreptului Uniunii. Mecanismul de regularizare instituit de legiuitorul belgian nu afectează acest lucru, întrucât este stabilită o contribuție de solidaritate care este cel puțin egală cu valoarea taxelor la import.

- 12 În opinia Ministerraad (Consiliul de miniștri, Belgia), legea nu este contrară articolului 30 TFUE. De altfel, faptul generator al taxării nu este trecerea frontierei sau importul, ci cantitatea de țiței care este prelucrată sau cantitatea de produse petroliere prelucrată, care sunt eliberate pentru consum. Este vorba, de asemenea, despre un impozit intern, care afectează în mod sistematic atât produsele importate, cât și pe cele interne, indiferent de originea sau destinația produselor.
- 13 În ceea ce privește a cincea întrebare, reclamantele susțin că, în cazul în care se consideră că contribuția de solidaritate nu reprezintă o taxă cu efect echivalent unei taxe vamale, ea este totuși un impozit discriminatoriu care are drept obiectiv favorizarea produselor interne. De altfel, contribuția este prelevată numai pentru țiței, un produs care este exclusiv importat și nu este exploatat în Belgia, iar nu pentru alte produse energetice care sunt exploatare în Belgia. Astfel, contribuția de solidaritate încalcă articolul 110 alineatul (1) TFUE, întrucât impozitele pentru produsele naționale similare sunt calculate în mod diferit, ceea ce conduce la un impozit mai redus pentru aceste produse similare.
- 14 În orice caz, contribuția de solidaritate încalcă articolul 110 alineatul (2) TFUE, având în vedere că slăbește competitivitatea sectorului țițeiului și a produsului petrolier pentru a proteja și a întări poziția produselor belgiene concurente de pe piață.
- 15 În opinia Ministerraad (Consiliul de miniștri, Belgia), nu există o încălcare a articolului 110 TFUE. Măsura se bazează pe criterii obiective care nu prevăd un tratament diferit în funcție de fabricarea produselor în cauză în Belgia sau în străinătate. Aceste criterii sunt legate, de altfel, de cantitățile de produse care sunt prelucrate sau sunt eliberate pentru consum, iar nu de originea belgiană sau străină a acestora. Legea nu are, în niciun caz, drept obiectiv sau drept efect protejarea oricărei producții locale a produsului în cauză, întrucât un produs similar petrolului sau un produs concurent care să fie comparabil ca producție și compoziție pur și simplu nu este produs în Belgia.
- 16 În ceea ce privește a șasea întrebare, reclamantele susțin că se încalcă, printre altele, articolul 107 TFUE prin faptul că Legea introduce taxa de solidaritate numai pentru sectorul petrolier. Articolul 107 alineatul (1) TFUE se opune unei astfel de măsuri fiscale, care nu se aplică sectoarelor gazelor naturale și cărbunelui și nici sectorului petrolier în întregime, cu toate că aceste sectoare sunt menționate în sistemul de referință al Regulamentului 2022/1854.

- 17 În conformitate cu Hotărârea Curții din 26 aprilie 2018, ANGED (C-233/16), în cazul unui litigiu cu privire la legalitatea normelor referitoare la un impozit în raport cu dreptul Uniunii, debitorul unui impozit poate susține că acele norme le încalcă pe cele privind ajutoarele de stat. De asemenea, sunt prezente toate elementele ajutorului de stat.
- 18 În plus, având în vedere că măsura de ajutor introdusă de Lege nu a fost notificată Comisiei, a fost încălcat și articolul 108 alineatul (3) TFUE.
- 19 În opinia Ministerraad (Consiliul de miniștri, Belgia), acest argument este inadmisibil deoarece, în conformitate cu Hotărârea Vodafone Magyarország (C-75/18) și cu comunicarea Comisiei privind asigurarea respectării normelor în materie de ajutoare de stat, un reclamant nu poate invoca ilegalitatea unei măsuri de ajutor pentru a se sustrage de la plata unui impozit.
- 20 Pe fond, Legea nu oferă avantajul unui ajutor selectiv. Reclamantele nu demonstrează că această lege introduce o diferență de tratament între operatorii economici care se află într-o situație de fapt și de drept comparabilă (întreprinderi din domeniul țițeiului care intră în sfera de aplicare a Legii și întreprinderi din același sector care nu intră în sfera de aplicare a acesteia) și folosesc un cadru de referință incorect, deoarece acesta include și sectoarele cărbunelui și gazelor. De asemenea, nu se demonstrează modul în care măsura denaturează sau amenință să denatureze concurența sau modul în care aceasta poate influența schimburile comerciale.
- 21 În ceea ce privește a șaptea întrebare, reclamantele susțin că, prin adoptarea articolului 4, § 3 din Lege, legiuitorul a încălcat articolele 10, 11 și 172 din Constituție coroborate cu libertatea de a desfășura o activitate comercială prevăzută la articolul II.3 din Codul dreptului economic, cu articolele 15 și 16 din cartă, cu articolele 49 și 56 TFUE și cu Regulamentul 2022/1854. Prin această dispoziție, s-a introdus un mecanism de regularizare care poate conduce numai la plata suplimentară, iar nu la rambursare. Valoarea contribuției de solidaritate se bazează pe cantitatea de produse înmulțită cu o anumită sumă pentru fiecare unitate din acel produs. Prin urmare, suma datorată poate depăși de mai multe ori profitul efectiv realizat și poate pune în pericol supraviețuirea unei întreprinderi. Acest lucru creează o restricție privind libertatea de a desfășura o activitate comercială care nu este necesară și este cel puțin disproporționată în raport cu obiectivul urmărit.
- 22 Ministerraad (Consiliul de miniștri, Belgia) afirmă că Legea nu face decât să pună în aplicare cerințele Regulamentului 2022/1854 potrivit cărora măsurile naționale echivalente generează încasări comparabile cu încasările estimate din contribuția de solidaritate sau mai ridicate decât acestea și că nu se poate susține că mecanismul de regularizare funcționează într-o singură direcție. Contribuția de solidaritate nici nu impune întreprinderilor o sarcină disproporționată.

- 23 În ceea ce privește a opta întrebare, reclamantele susțin că, printre altele, se încalcă principiul neretroactivității legilor și principiul legalității și al previzibilității. Legea a introdus o contribuție de solidaritate care este datorată pentru produsele care au fost deja importate sau eliberate de la 1 ianuarie 2022 și are, astfel, efect retroactiv. Ea nu privește un impozit pentru o poziție durabilă prin natura ei, ci un impozit în cadrul căruia se datorează imediat o taxă prin simpla eliberare pentru consum, prin importul sau prin prelucrarea produselor petroliere. Contribuția se achită pentru o jumătate de an și nu constituie un avans, având în vedere că, după stabilirea definitivă a profitului excedentar, suma facturată nu poate fi dedusă sau rambursată. Legiuitorul nu a explicat de ce impozitarea retroactivă ar fi esențială pentru interesul public. De asemenea, impozitarea nu corespunde obiectivului Regulamentului 2022/1854, deoarece contribuția de solidaritate este folosită pentru reducerea deficitului bugetar.
- 24 Potrivit Ministerraad (Consiliul de miniștri, Belgia), Legea nu are efect retroactiv. Contribuția de solidaritate atacată este un impozit direct, a cărui valoare este stabilită în mod definitiv abia la finalul perioadei fiscale, și anume pentru prima dată la 31 decembrie 2022. În mod subsidiar, eventualul efect retroactiv poate fi justificat de un obiectiv de interes general, și anume garanția că energia va rămâne accesibilă. De asemenea, Regulamentul 2022/1854 permite în mod explicit introducerea unei contribuții de solidaritate pentru 2022.
- 25 În ceea ce privește a noua întrebare, Ministerraad (Consiliul de miniștri, Belgia) solicită ca, în cazul în care Grondwettelijk Hof (Curtea Constituțională, Belgia) ar decide anularea tuturor dispozițiilor sau unei părți din acestea, efectele acestor dispoziții să fie menținute în mod definitiv pentru trecut și eventual până la 30 iunie 2024 cel târziu. Anularea Legii ar conduce în mod special la dificultăți bugetare grave și la o reducere semnificativă a veniturilor fiscale, de aproximativ 600 de milioane de euro.
- 26 În opinia reclamantelor, efectele Legii nu pot fi menținute și trebuie să prevaleze restabilirea efectivă a caracterului legal.

Prezentare succintă a motivării trimiterii preliminare

- 27 În primul rând, reclamantele susțin, pe scurt, că articolul 122 alineatul (1) TFUE nu reprezintă un temei juridic valabil pentru Regulamentul 2022/1854.
- 28 Grondwettelijk Hof (Curtea Constituțională, Belgia) nu are competența de a se pronunța asupra acestei chestiuni, iar Curtea de Justiție nu a avut încă posibilitatea de a face acest lucru. Există însă mai multe acțiuni de anulare a Regulamentului care au fost înaintate instanței, în care se susține că articolul 122 alineatul (1) TFUE nu reprezintă un temei juridic valabil pentru acest Regulament.
- 29 În calitate de instanță judecătorească ale cărei decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac, Grondwettelijk Hof (Curtea Constituțională, Belgia) are obligația, în temeiul articolului 267 TFUE, să adreseze Curții prima întrebare preliminară.

- 30 În al doilea rând, reclamantele critică domeniul de aplicare personal al Legii, întrucât antreprenorii din sectorul petrolier sunt tratați în mod inegal și sectoarele cărbunelui și gazelor naturale sunt excluse de la aplicare. Ele critică, de asemenea, baza de impozitare a contribuției de solidaritate, deoarece această contribuție nu se bazează pe profiturile excedentare, ci pe cantitatea de produse petroliere eliberată pentru consum. Acest lucru dă naștere unei discriminări.
- 31 Principiul general al egalității de tratament și al nediscriminării prevăzut la articolele 10 și 11 din Constituție nu exclude tratamentul diferit al categoriilor de persoane, în măsura în care această diferență se bazează pe un criteriu obiectiv și este justificată în mod rezonabil, și se opune tratamentului identic al categoriilor de persoane care se află în situații esențial diferite, fără a exista o justificare rezonabilă în acest sens. Articolul 172 din Constituție reprezintă o aplicare specială a acestor principii în chestiunile fiscale.
- 32 În articolele 14, 15 și 16 din Regulamentul 2022/1854 și în considerentele (50)-(54) ale acestuia sunt stabilite condițiile pentru contribuția de solidaritate.
- 33 În temeiul articolului 14 alineatul (1) ultima teză din Regulamentul 2022/1854, statele membre pot adopta, prin derogare de la dispozițiile de mai sus, „măsuri naționale echivalente”. În temeiul articolului 14 alineatul (2) din acest Regulament, statele membre trebuie să se asigure că măsurile naționale echivalente adoptate împărtășesc obiective similare și fac obiectul unor norme similare celor care reglementează contribuția de solidaritate temporară în temeiul regulamentului menționat și generează încasări comparabile cu încasările estimate din contribuția de solidaritate sau mai ridicate decât acestea.
- 34 Legiitorul belgian a urmărit, prin Lege, adoptarea unei măsuri naționale echivalente în sensul articolului 14 alineatul (2) din Regulamentul 2022/1854. Legea are alt domeniu de aplicare decât acest Regulament, deoarece ea se aplică societăților petroliere și societăților petroliere înregistrate care au fost desemnate drept participant primar pentru produse diesel, de motorină și de benzină. Ea nu se aplică sectoarelor cărbunelui și gazelor, deoarece ponderea relativă a cărbunelui superior din consumul de energie din Belgia este neglijabilă, iar în Belgia nu se produc gaze naturale.
- 35 De asemenea, modul de calculare a contribuției diferă de calculul stabilit în Regulamentul 2022/1854. Pentru a se asigura că măsurile belgiene generează veniturile care sunt obligatorii în temeiul articolului 14 alineatul (2) din Regulamentul 2022/1854, legiitorul a prevăzut un mecanism de regularizare.
- 36 În opinia reclamantelor, prin această Lege se încalcă, în mod discriminatoriu, Regulamentul 2022/1854. Departamentul legislativ al Belgische Raad van State (Consiliul de Stat din Belgia) a declarat, cu privire la domeniul de aplicare personal al acestei Legi, că nu există motive pentru care anumite întreprinderi și sedii permanente care desfășoară activități profitabile în sectoarele țițeiului, gazelor naturale, cărbunelui și rafinărilor să nu fie supuse contribuției de

solidaritate. De altfel, acest lucru ar putea conduce la situația în care anumite sectoare sunt favorizate față de altele, fapt care poate influența concurența pe piața energiei.

- 37 Măsurile care își au temeiul în Lege au obiective comparabile cu cele ale Regulamentului, și anume sprijinirea gospodăriilor și întreprinderilor care suferă consecințele crizei. Modul de calculare a contribuției diferă însă, în ceea ce privește baza de calcul și procentul, de modul în care contribuția este definită în Regulamentul 2022/1854. Calculul se bazează pe o anumită cantitate de produse, iar nu pe profitul imposibil, deoarece ar fi foarte dificil să se cunoască profiturile din sectorului țiteiului.
- 38 Statele membre trebuie să aibă o marjă de manevră pentru a putea integra contribuția definită în Regulament într-un mecanism fiscal care le este obișnuit și cunoscut, care permite adoptarea contribuției nu numai până la 31 decembrie 2022, astfel cum impune articolul 14 alineatul (3) din Regulamentul 2022/1854, dar și posibilitatea de a realiza veniturile „cu un impact suficient de rapid”, astfel cum prevede articolul 17 alineatul (1) teza introductivă. Cu toate acestea, se pune întrebarea dacă aceste argumente sunt suficiente pentru a justifica un mecanism fiscal atât de diferit.
- 39 Aceste îndoieli constituie motivul pentru a doua întrebare preliminară.
- 40 În opinia reclamantelor, articolul 4 din Lege introduce o egalitate de tratament nejustificată între diferitele societăți petroliere și un tratament inegal între societățile petroliere care au fost desemnate drept participanți primari, pe de o parte, și societățile petroliere care nu au fost desemnate astfel, precum și societățile din sectoarele cărbunelui și gazelor, pe de altă parte.
- 41 Principiul egalității și al nediscriminării este garantat prin articolele 20 și 21 din cartă. În măsura în care Regulamentul 2022/1854 permite adoptarea unei măsuri naționale precum cea prevăzută de Lege, se pune întrebarea dacă Regulamentul, în această interpretare, este compatibil cu articolele 20 și 21. Această întrebare constituie motivul pentru a treia întrebare preliminară.
- 42 În opinia reclamantelor, impozitul forfetar calculat pe baza volumului de produse reprezintă o taxă cu efect echivalent taxelor vamale, care este interzisă în temeiul articolelor 28 și 30 TFUE.
- 43 O taxă cu efect echivalent taxelor vamale este definită în Hotărârea Curții din 6 decembrie 2018, Fens (C-305/17, punctul 29). În acest sens, caracteristica esențială a unei taxe cu efect echivalent, care o distinge de un impozit intern de natură generală, constă în împrejurarea că prima se aplică exclusiv produsului care trece frontiera ca atare, în timp ce a doua se aplică în același timp produselor importate, exportate și naționale (Hotărârea Fens, C-305/17, punctul 37; a se vedea și Hotărârea din 2 octombrie 2014, Orgacom, C-254/13, punctul 28; Hotărârea din 20 septembrie 2000, Michailidis, C-441/98 și C-442/98, punctul 22).

- 44 Contribuția de solidaritate atacată a fost stabilită la 7,80 euro per metru cub de produse „eliberate pentru consum” între 1 ianuarie 2022 și 31 decembrie 2023. Noțiunea de „eliberare pentru consum” este definită la articolul 6, § 2 din Legea din 22 decembrie 2009 privind regimul general al accizelor.
- 45 Acțiunile reclamantelor suscită întrebări cu privire la chestiunea dacă contribuția de solidaritate temporară care a fost introdusă pentru produsele „eliberate pentru consum” constituie o taxă cu efect echivalent taxelor vamale, în sensul articolului 30 TFUE, sau un impozit intern general în sensul articolului 110 TFUE.
- 46 Aceste îndoieli constituie motivul pentru a patra și a cincea întrebare preliminară.
- 47 În opinia reclamantelor, excluderea sectoarelor gazelor naturale și cărbunelui din domeniul de aplicare al Legii reprezintă un ajutor de stat care nu a fost notificat în prealabil Comisiei.
- 48 Articolele 107 și 108 TFUE conțin normele pentru acordarea ajutorului de stat, care trebuie să garanteze că niciun ajutor de stat nu denaturează sau amenință să denatureze concurența.
- 49 Grondwettelijk Hof (Curtea Constituțională, Belgia) nu are competența de a examina compatibilitatea ajutorului cu piața internă, întrucât această chestiune intră în competența instituțiilor Uniunii. În schimb, ea are competența de a analiza dacă dispoziția atacată încalcă articolul 108 alineatul (3) TFUE pentru motivul că, prin această dispoziție, este pusă în practică o măsură de ajutor care nu a fost notificată în prealabil Comisiei (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Curții din 18 iulie 2013, P Oy, C-6/12, punctul 38).
- 50 Trebuie examinat dacă, având în vedere că ea se aplică numai sectorului petrolier, iar nu sectoarelor cărbunelui și gazului, contribuția de solidaritate temporară trebuie considerată un ajutor de stat nou care ar fi trebuit să fie notificat Comisiei.
- 51 Cele patru condiții cumulative pentru calificarea unei măsuri drept ajutor de stat sunt menționate, printre altele, în Hotărârea Curții din 10 iunie 2010, Fallimento Traghetti del Mediterraneo (C-140/09, punctul 31). De asemenea, noțiunea de „ajutor” este mai generală decât noțiunea de „subvenție” și conține și măsuri care reduc sarcinile care în mod normal grevează bugetul unei întreprinderi (Hotărârea Curții din 4 iunie 2015, Kernkraftwerke Lippe-Ems, C-5/14, punctul 71). Conform acestei ultime hotărâri, există, de asemenea, o interdicție cu privire la ajutoarele selective care determină favorizarea anumitor întreprinderi sau a producerii anumitor bunuri (punctele 73-74).
- 52 Examinarea caracterului selectiv sau neselectiv al contribuției de solidaritate în lumina articolelor 107 și 108 TFUE prezintă unele similitudini cu raportarea acestei contribuții la principiile egalității și nediscriminării.

- 53 Acțiunile reclamantelor suscită întrebări cu privire la chestiunea dacă contribuția de solidaritate trebuie calificată drept ajutor de stat și, în caz afirmativ, dacă aceasta ar fi trebuit să fie notificată Comisiei.
- 54 Aceste îndoieli constituie motivul pentru a șasea întrebare preliminară.
- 55 În opinia reclamantelor, contribuția de solidaritate încalcă dreptul de proprietate prevăzut la articolul 16 din Constituție coroborat cu articolul 1 din Primul Protocol Adițional la CEDO, cu articolul 17 din cartă și cu Regulamentul 2022/1854. Contribuția nu ține cont de profiturile efectiv obținute, ci se bazează pe prezumția irefutabilă a unor profituri excedentare care sunt determinate în baza cantității de produse eliberate pentru consum, ceea ce face ca valoarea contribuției să depășească de mai multe ori profitul efectiv realizat. Acest lucru constituie o sarcină excesivă care încalcă dreptul de proprietate și libertatea de a desfășura o activitate comercială.
- 56 Orice intervenție în dreptul de proprietate trebuie stabilită printr-o lege suficient de accesibilă și de precisă (Curtea EDO, Hotărârea din 11 decembrie 2018, Lekić împotriva Sloveniei, §§ 94-95; Hotărârea din 7 iunie 2012, Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei, §§ 187-188) și să prezinte un echilibru just între cerințele interesului general și cele ale dreptului la beneficiul nestânjenit al proprietății.
- 57 Atunci când evaluează Legea în raport cu libertatea de a desfășura o activitate comercială, Grondwettelijk Hof (Curtea Constituțională, Belgia) trebuie să țină cont de articolele 15 și 16 din cartă și de articolele 49 și 56 TFUE, care au un domeniu de aplicare similar celui aferent libertății de a desfășura o activitate comercială.
- 58 Libertatea de a desfășura o activitate comercială nu este o libertate absolută. Măsurile naționale susceptibile să îngreuneze exercitarea libertăților fundamentale garantate de dreptul Uniunii pot fi admise în anumite condiții (a se vedea Hotărârea Curții din 13 noiembrie 2018, Čepelnik d.o.o., C-33/17, punctul 42; Hotărârea din 22 ianuarie 2013, Sky Österreich GmbH, C-283/11, punctele 45-50; Hotărârea din 4 mai 2016, Pillbox 38, C-477/14, punctele 157-160). Un legiuitor național acționează în mod nerezonabil numai dacă limitează libertatea de a desfășura o activitate comercială fără ca acest lucru să fie necesar sau dacă această limitare ar fi disproporționată în raport cu obiectivul urmărit.
- 59 Se pune întrebarea dacă mecanismul de regularizare al Legii, care nu permite rambursarea contribuțiilor plătite în plus față de valoarea calculată conform Regulamentului (UE) 2022/1854, este compatibil cu dreptul de proprietate și cu libertatea de a desfășura o activitate comercială.
- 60 Aceste îndoieli constituie motivul pentru a șaptea întrebare preliminară.

- 61 În opinia reclamantelor, Legea are efect retroactiv, întrucât contribuția de solidaritate introdusă de această lege se aplică produselor importate sau eliberate de la 1 ianuarie 2022, deși Legea a intrat în vigoare abia la 22 decembrie 2022.
- 62 Neretroactivitatea legilor este o manifestare a principiului securității juridice și are drept scop evitarea incertitudinii juridice a justițiabililor. Efectul retroactiv este justificat numai dacă acesta este absolut necesar pentru îndeplinirea unui obiectiv de interes general.
- 63 Articolele 14 și 15 din Regulamentul (UE) 2022/1854 permit ca valoarea contribuției de solidaritate temporare introduse prin Lege să fie calculată pentru produsele eliberate pentru consum între 1 ianuarie 2022 și 31 decembrie 2023, în condițiile în care acest Regulament și Legea au intrat în vigoare abia la 8 octombrie 2022, respectiv la 22 decembrie 2022. Se pune întrebarea dacă acest lucru este compatibil cu principiul general al securității juridice și al neretroactivității legilor.
- 64 Aceste îndoieli constituie motivul pentru a opta întrebare preliminară.
- 65 În subsidiar, Ministerraad (Consiliul de miniștri, Belgia) solicită ca efectele dispozițiilor Legii care ar putea fi anulate să fie menținute pentru sumele deja încasate și face referire, în acest sens, la dificultățile bugetare la care ar conduce anularea.
- 66 De asemenea, în cazul anulării Legii, nu s-ar mai datora o taxă de subsidiaritate, încălcându-se astfel obiectivul contribuției de solidaritate prevăzute în Regulamentul 2022/1854, de a aborda profiturile excedentare pentru a atenua evoluțiile excepționale ale prețurilor pe piețele energiei, și ar lua naștere un vid juridic dezavantajos pentru dreptul Uniunii.
- 67 Grondwettelijk Hof (Curtea Constituțională, Belgia) trebuie să țină cont de restricțiile care decurg din dreptul Uniunii referitoare la menținerea efectelor standardelor naționale care trebuie să fie anulate deoarece încalcă acest drept (Hotărârea Curții din 8 septembrie 2010, Winner Wetten, C-409/06, punctele 53-69, și Hotărârea din 28 februarie 2012, Inter-Environnement Wallonie și Terre wallonne, C-41/11, punctele 56-63).
- 68 Acesta este motivul pentru a noua întrebare preliminară.